

Dispute Avoidance and Adjudication Board prema FIDIC pravilima s fokusom na Crvenu knjigu

Rašić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:906123>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za međunarodno privatno pravo

Ivana Rašić

***Dispute avoidance and adjudication board* prema FIDIC pravilima s
fokusom na Crvenu knjigu
diplomski rad**

mentor: prof. dr. sc. Davor Adrian Babić

Zagreb, kolovoz 2024.

Izjava o autorstvu diplomskog rada

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala diplomski rad pod naslovom : " Dispute avoidance and adjudication board prema FIDIC pravilima s fokusom na Crvenu knjigu" i da sam njegova autorica. Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature

Ivana Rašić

Sažetak

Dispute Avoidance and Adjudication Board (DAAB) je neovisno tijelo, sastavljeno od jednog ili tri člana, kojemu je u okviru FIDIC ugovora povjerena ključna uloga sprječavanja i rješavanja sporova u međunarodnim građevinskim projektima. Ovaj rad analizira razvoj DAAB-a iz prethodnog mehanizma, Dispute Adjudication Board-a (DAB), naglašavajući njegovu tranziciju prema proaktivnom pristupu u prevenciji sporova. Detaljno se istražuju pravila i procedure za imenovanje članova DAAB-a, njihove ključne obveze i prava, te ovlasti koje im omogućuju učinkovito izvršavanje njihove funkcije. Poseban naglasak stavljen je na razlike u primjeni DAAB-a kroz različite FIDIC knjige, te na glavne izazove i prepreke s kojima se DAAB suočava u praksi. Zaključno, rad razmatra kako ispravno postavljanje i djelovanje DAAB-a može značajno doprinijeti uspjehu građevinskih projekata.

Ključne riječi: Dispute Avoidance and Adjudication Board, FIDIC ugovori, prevencija sporova, imenovanje članova DAAB-a, prava i obveze članova DAAB-a, međunarodni građevinski projekti.

SUMMARY

The Dispute Avoidance and Adjudication Board (DAAB) is an independent body, composed of one or three members, entrusted within the framework of FIDIC contracts with the crucial role of preventing and resolving disputes in international construction projects. This paper analyzes the development of the DAAB from the previous mechanism, the Dispute Adjudication Board (DAB), highlighting its transition towards a proactive approach in dispute prevention. The rules and procedures for the appointment of DAAB members, their key duties and rights, as well as the powers enabling them to effectively perform their functions, are thoroughly examined. Special emphasis is placed on the differences in the application of the DAAB across various FIDIC books, and on the main challenges and obstacles the DAAB encounters in practice. Finally, the paper considers how the proper establishment and functioning of the DAAB can significantly contribute to the success of construction projects.

Keywords: Dispute Avoidance and Adjudication Board, FIDIC contracts, dispute prevention, appointment of DAAB members, rights and duties of DAAB members, international construction projects

Sadržaj

Uvod	1
Definicija i uloga DAAB-A	2
Povijesni razvoj: od DAB – do DAAB-a	2
Razlike u primjeni DAAB-a u različitim FIDIC knjigama.....	4
Članovi DAAB-a.....	6
Nepriistranost i neovisnost članova DAAB-A	9
Sporazum o osnivanju DAAB-a.....	10
Financiranje DAAB-a	12
Opće obveze članova DAAB-a	14
Ovlasti DAAB-a.....	16
Nepostupanje prema odluci DAAB-a.....	21
Glavni preduvjeti uspjeha DAAB-a u sprječavanju sporova	22
Glavne prepreke uspješnom sprječavanju sporova	24
Zaključak	26
Popis literature	27

Uvod

Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (U nastavku: FIDIC) je organizacija osnovana 1913. godine u Gentu, Belgija, kao međunarodna organizacija za zastupanje interesa savjetodavnih inženjera i promicanje visokih standarda u pružanju inženjerskih usluga. S vremenom FIDIC je postao vodeća organizacija za standardizaciju ugovornih formi i procedura, posebno na međunarodnim projektima, te se fokusira na unapređenje integriteta, kvalitete i održivosti u infrastrukturnim projektima diljem svijeta. FIDIC pravila su uvedena kako bi standardizirala ugovorne odnose u građevinskoj industriji, posebno u kontekstu međunarodnih projekata, gdje razlike u pravnim sustavima i normama mogu uzrokovati pravnu nesigurnost ili izazvati sporove. Primjena FIDIC pravila obuhvaća sve faze građevinskih projekata, a uključuje i mehanizme za prevenciju, ali i rješavanje sporova.¹ Cilj ovog rada je detaljno proučiti ulogu i značaj *Dispute Avoidance and Adjudication Board-a* (u daljnjem tekstu: DAAB) unutar FIDIC ugovora, uz analizu njegove funkcije, prednosti, nedostataka i utjecaja na međunarodne građevinske projekte. Također, rad će se kratko osvrnuti na povijesnu ulogu *Dispute Adjudication Board-a* (u daljnjem tekstu: DAB) i njegovu tranziciju u DAAB. Prvi dio rada bavit će se objašnjenjem osnovnih pojmova te povijesnim razvojem DAB-a i DAAB-a. Zatim će se detaljno analizirati funkcije i značaj DAAB-a, uključujući način formiranja, financiranja i djelovanja ovog tijela. Na kraju, rad će pružiti analizu glavnih preduvjeta i najvećih prepreka pri uspješnom sprječavanju i rješavanju sporova.

¹ <https://www.fidic.org/history>, datum pristupa stranici 10.08.2024.

Definicija i uloga DAAB-A

DAAB je neovisno tijelo sastavljeno od jednog ili tri člana, koji su odgovorni za prevenciju i rješavanje sporova koji se mogu pojaviti u toku izvršavanja građevinskih projekata prema FIDIC ugovorima. Članovi DAAB-a se imenuju u skladu s posebnim uvjetima ugovora i njihov zadatak je donositi odluke koje su obvezujuće za obje strane, osim ako se ne pokrene postupak arbitraže ili ako se obje strane nisu drugačije dogovorile. DAAB ima ključnu ulogu u kontinuiranom praćenju i procjeni napretka projekta kako bi se spriječili potencijalni sporovi. Važno je istaknuti da članovi DAAB-a redovno komuniciraju sa strankama i prisustvuju sastancima kako bi identificirali i adresirali moguća neslaganja prije nego što ona eskaliraju u formalne sporove. DAAB pomoću odluka koje donosi osigurava pravnu sigurnost i kontinuitet u realizaciji projekta, smanjujući rizik od zastoja ili dodatnih troškova. Pri provođenju međunarodnih građevinskih projekata (u okviru FIDIC pravila) gdje se često susreću različiti pravni sustavi i kulture poslovanja, DAAB ima ključnu ulogu u osiguravanju ravnoteže između stranaka ugovora, te u održavanju poštovanja ugovorenih rokova i budžeta. Navedene uloge ga često čine neizostavnih mehanizmom upravljanja složenim građevinskim projektima.²

Povijesni razvoj: od DAB – do DAAB-a

Prije 1999. godine, FIDIC ugovori su kao nepristranog arbitra između naručitelja (*Employer*) i izvođača radova (*Contractor*) postavljali inženjera (*Engineer*) koji je za zadatak imao balansiranje njihovih interesa. Koncept inženjera je problematiziran iz razloga što je njega upošljavao naručitelj; inženjer je trebao djelovati ne samo kao predstavnik naručitelja, već i

² Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), "Conditions of Contract for Construction", drugo izdanje, 2017. godine

kao medijator koji bi u potpunosti objektivno rješavao sporove i donosio odluke koje su bile u najboljem interesu projekta i stranaka. Kritičari tog tipa uređenja su smatrali da inženjer ne može u obavljanju svojih zadaća biti potpuno nepristran (zbog svoje povezanosti s naručiteljem), a upravo je nepristranost trebala biti ključ osiguravanja pravednosti i ravnopravnosti stranaka u izvođenju građevinskih projekata.³ Važno je napomenuti da je do navedenih kritika također dolazilo iz razloga što je inženjer bio jedini odgovoran za donošenje odluka u vezi sa sporovima stranaka.

FIDIC je 1999. godine u svojoj "Crvenoj knjizi"⁴ značajno izmijenio ulogu inženjera te je kao organ koji rješava sporove predvidio DAB. Uz sumnje u nepristranost inženjera i njegov položaj koji ga je izlagao sukobu interesa, DAB je uveden i iz razloga da se složenost projekata počela povećavati što je zahtijevalo bolje upravljanje rizicima. Također, samo tržište je zahtijevalo da se postave jasnije linije autoriteta i odgovornosti smanjenjem dvosmislenosti koja je ponekad proizlazila iz dvostruke ulogu inženjera kao nepristranog arbitra, ali i predstavnika naručitelja.⁵ Uvođenje DAB-a je svakako i rasteretilo samu ulogu inženjera kome je time omogućeno da se fokusira na tehničke aspekte projekta.

Glavna svrha DAB-a je bila omogućavanje brzog i učinkovitog rješavanja sporova, kako bi se izbjegle skupe i dugotrajne arbitraže ili sudski postupci. Sastoji se od jednog ili tri člana koji se imenuju na početku projekta i ostaju aktivni za vrijeme cijelog trajanja projekta.⁶ Iako je DAB donio značajna poboljšanja u odnosu na uređenje koje je inženjera stavljalo u fokus rješavanja sporova, s vremenom je ponovno došlo do rasta kompleksnosti projekata, investicije su postajale veće (samim time su i bilo kakva odlaganja završetka projekta

³ "A look at the Engineer's Role in Modern FIDIC Contracts", Jinoy P. Xief, 2024. godine

⁴ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), "Conditions of Contract for Construction", drugo izdanje, 2017. godine

⁵ Xief, "A look at the Engineer's Role..."

⁶ "Demystifying Dispute Resolution Boards: DAB vs. DAAB," Fahmi Abbassi 2023. godine

postajala skuplja) došlo je do potrebe za proaktivnijim pristupom.

2017. godine FIDIC je uveo koncept DAAB-a, koji je po mnogočemu sličan DAB-u, ali ipak postoje određene razlike. DAB djeluje reaktivno, fokusirajući se na rješavanje sporova nakon što su oni već nastali, DAAB preuzima proaktivniju ulogu. DAAB se ne bavi samo rješavanjem već nastalih sporova nego aktivno radi na sprječavanju njihovog nastanka kroz kontinuirano praćenje projekta i ranu intervenciju. DAAB, kao što je već spomenuto, svoje djelovanje fokusira na preventivne mjere i stavlja naglasak na komunikaciju stranaka tokom cijelog procesa.⁷ Činjenica da DAAB djeluje proaktivno u sprječavanju sporova sama po sebi smanjuje mogućnost da će biti potrebno daljnje djelovanje po pitanju tih sporova, a time i unaprijed poboljšava prohodnost projekta, smanjuje troškove i omogućava bolje upravljanje projektom.

Razlike u primjeni DAAB-a u različitim FIDIC knjigama

FIDIC ugovori dolaze u više različitih oblika, odnosno 'knjiga', koje su prilagođene različitim vrstama građevinskih i inženjerskih projekata. Svaka od knjiga dizajnirana je specifično kako bi odgovarala određenim potrebama i složenosti projekta, što dovodi i do određenih razlika u primjeni DAAB-a. Kroz ovo poglavlje biti će uz razlike primjene DAAB-ova ukratko objašnjena i razlika u FIDIC "knjigama" i područjima njihove primjene.

"Crvena knjiga"⁸ namijenjena je građevinskim projektima u kojima naručitelj (*Employer*) preuzima odgovornost za izradu projektne dokumentacije, dok se izvođač fokusira na izgradnju. U navedenoj knjizi DAAB je najčešće stalno tijelo koje se imenuje na početku

⁷ Fahmi Abbassi, "Demystifying Dispute Resolution Boards: DAB vs. DAAB," 5. prosinca 2023.

⁸ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer (Red Book), 2017.

projekta i ono ostaje aktivno tokom cijelog trajanja projekta. Oblik DAAB-a kako je opisan u "Crvenoj knjizi" biti će u fokusu nastavka ovoga rada iz razloga što je korištenje ove knjige najrasprostranjenije u građevinskom sektoru. Razlog za njenu rasprostranjenost je taj što se koristi za tradicionalne građevinske projekte i pruža uravnotežen okvir koji je poznat i prihvaćen u cijeloj industriji. Ova knjige je preferiran izbor u većini projekata zbog svoje fleksibilnosti i jasne podjele odgovornosti između naručitelja i izvođača.⁹

"Žuta knjiga"¹⁰ koristi se za projektu u kojima izvođač preuzima odgovornost za izradu projektne dokumentacije i samu izgradnju. Slično kao i u "Crvenoj knjizi" DAAB djeluje kao stalno tijelo zbog potrebe za stalnim nadzorom nad svim fazama projekta (u ovom slučaju uključujući i projektiranje). Budući da kod ovakvog tipa projekta izvođač snosi veću odgovornost za konačni ishod, uloga DAAB-a u sprječavanju i rješavanju sporova je izuzetno važna, kao i uspostavljanje jasne komunikacije između naručitelja i izvođača.

"Srebrna knjiga"¹¹ primjenjuje se za tzv. 'ključ u ruke' (*turnkey*) projekte gdje izvođač preuzima većinu odgovornosti, uključujući i sveukupno projektiranje, nabavu materijala i potrebnih resursa i samu izgradnju. U ovoj knjizi postoji mogućnost da DAAB bude imenovan *ad hoc* samo kada se pojavi spor (time se gubi dio proaktivnog djelovanja), što odražava visoku razinu rizika koju preuzima izvođač. S obzirom na visinu rizika i kompleksnost projekata generalno se unatoč mogućnosti kasnijeg formiranja DAAB-a preporuča da on osnuje na početku projekta kako bi se izbjegle odgode konačnog završetka projekta i povišeni troškovi.

⁹ The Guide to Construction Arbitration, Stavros Brekoulakis, David Brynmor Thomas QC (ur.), Law Business Research, 2019.

¹⁰ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Plant and Design-Build (Yellow Book), 2017.

¹¹ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects (Silver Book), 2017.

"Zlatna knjiga"¹² je specifična po tome što izvođač ne samo da preuzima odgovornost za izradu projektne dokumentacije i izgradnju, već i tijekom određenog vremena nakon izgradnje upravlja objektom. DAAB kod ovog tipa ugovora ima proširenu ulogu; ne samo da nadzire fazu izgradnje, već ostaje angažiran i tijekom operativne faze projekta. Ovakav produženi angažman je ključan za osiguranje kontinuiteta u rješavanju sporova koji mogu nastati tijekom dugogodišnjeg održavanja ili upravljanja objektom.

"Zelena knjiga"¹³ namijenjena je jednostavnijim i manjim projektima. S obzirom da su opseg i složenost ovog tipa projekta manji, obično DAAB nije stalno imenovan za cijelo trajanje projekta, već je predviđeno *ad hoc* formiranje ako i kada nastane spor. U projektima za koje se koristi "Zelena knjiga" DAAB vrlo često nije potreban, ali se po potrebi brzo formira i sporovi se rješavaju na način da minimalno ometaju napredak projekta i ne uzrokuju velike troškove.

Opisane razlike u primjeni DAAB-a kroz različite knjige, omogućuju fleksibilan pristup koji se prilagođava specifičnim potrebama svih ugovornih strana i osigurava učinkovitiju prevenciju i upravljanje sporovima u projektima različitih stupnjeva kompliciranosti i veličine.

Članovi DAAB-a

DAAB može biti sastavljen od jednog (tzv. *sole member*) ili tri člana (*members*) ovisno o tome što je navedeno u dijelu ugovora koji sadrži specifične informacije i podatke koji se

¹² Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Design, Build and Operate Projects (Gold Book), 2008.

¹³ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Short Form of Contract (Green Book), 2021.

odnose na određeni projekt (*Contract data*¹⁴). Ako broj članova nije specificiran, a ugovorne strane se ne dogovore drugačije, DAAB će se sastojati od tri člana. Imena potencijalnih članova se unaprijed navode u za to predviđenoj listi unutar ugovora, a članovi se zatim biraju iz te liste, osim ako neki od njih ne želi ili nije u mogućnosti prihvatiti imenovanje.

"Crvena knjiga" predviđa da se članovi (ili član, ako je *sole member*) biraju zajedničkim dogovorom ugovornih strana, odnosno naručitelja i izvođača radova. U slučajevima kada DAAB ima tri člana, svaka strana obično predlaže jednog člana za kojeg druga strana mora dati pristanak. Nakon odabira prva dva člana, ugovorne strane u dogovoru s već izabranim članovima odabiru trećeg člana DAAB-a koji onda djeluje kao predsjednik DAAB-a.

Ugovorne strane pri odabiru članova DAAB-a u obzir uzimaju njihove kvalifikacije, iskustvo i poznavanje jezika komunikacije navedenog u ugovoru.¹⁵ Očekuje se da su članovi DAAB-a visoko kvalificirani stručnjaci s bogatim iskustvom u građevinskoj industriji, rješavanju sporova ili arbitraži. Ne bi bilo realno očekivati da je svaki od članova DAAB-a jednako stručan i u tehničkom i u pravnom području, stoga se generalno preporuča da svaki od članova bude stručan za jedno područje te se na taj način postigne balansiran odbor.¹⁶

Članovi DAAB-a trebaju biti stručnjaci s iskustvom u specifičnoj vrsti građevinskih ugovora o kojima se raspravlja. Praktično iskustvo im omogućava bolje razumijevanje tehničkih, operativnih i komercijalnih izazova koje projekt može uključivati, što povećava šanse za donošenje pravednih i dobro utemeljenih odluka.¹⁷

¹⁴ *Contract Data* u Crvenoj knjizi FIDIC-a predstavlja dio ugovorne dokumentacije koji sadrži specifične podatke o projektu, uključujući financijske uvjete, rokove, tehničke zahtjeve, te odredbe vezane za rješavanje sporova, prilagođene konkretnom projektu.

¹⁵ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Conditions of Contract for Construction (Red Book)*, 2017.

¹⁶ "What to Expect from Your FIDIC Dispute Adjudication Board Members," Jan Bouckaert, 29. travnja 2018.

¹⁷ *ibid*

Dok je tehnička stručnost ključna za razumijevanje praktičnih aspekata projekta, pravna stručnost osigurava da se odluke donose u skladu s relevantnim zakonskim okvirima.

Član DAAB-a mora imati i dobro radno znanje relevantnih zakon koji se primjenjuje na građevinske ugovore; nije nužno da budu pravnici, ali poznavanje pravnih aspekata ugovora, razumijevanje interakcija prava i obveza stranaka, te sposobnost tumačenja ugovora ključni su za donošenje ispravnih odluka. Pravno znanje svakako pomaže članovima da bolje procijene određene sporne situacije i donesu informirane odluke na temelju ugovora i zakonskih okvira.¹⁸

Uz gore opisana dva aspekta stručnosti, treba istaknuti da ona sama po sebi nisu dovoljna, važno je da članovi imaju različito prethodno iskustva rješavanja sporova i dobro poznavanje priznatih tehnika rješavanja sporova. Taj tip iskustva im omogućava da bolje razumiju potrebe obje ugovorne strane, da lakše i brže analiziraju njihove interakcije.¹⁹

Jezična fluentnost jezika koji je odabran kao ugovorni jezik je također od ključne važnosti, s obzirom na to da članovi trebaju biti sposobni čitati i detaljno analizirati velike količine informacija, uključujući detaljne ugovorne odredbe, projektnu dokumentaciju, te pisane i usmene podneske stranaka, svjedoka i pravnih tijela.

Ovi kriteriji osiguravaju da članovi DAAB-a imaju potrebne vještine, znanja i iskustva kako bi mogli učinkovito obavljati svoje zadatke, te kako bi njihove odluke bile pravedne, dobro obrazložene i u najboljem interesu svih uključenih strana. Sve navedeno nije samo nužno za osiguravanje pravednih odluka, već i za uspostavljanje i održavanje povjerenja svih strana u proces rješavanja sporova.

¹⁸ Jan Bouckaert, "What to Expect from Your FIDIC Dispute Adjudication Board Members," 29. travnja 2018.

¹⁹ *Ibid*

Nepristranost i neovisnost članova DAAB-A

Nepristranost i neovisnost članova DAAB-a ključni su za osiguranje poštenog i pravednog rješavanja sporova. Prema "Crvenoj knjizi" FIDIC-a, članovi DAAB-a ne smiju imati financijski ili osobni interes vezan za naručitelja, izvođača radova ili njihovo osoblje. U deset godina prije potpisivanja ugovora o osnivanju DAAB-a, članovi ne smiju biti zaposleni kao konzultanti ili na bilo koji drugi način od strane naručitelja ili izvođača radova.

Članovi DAAB-a također ne smiju prethodno djelovati (niti trenutno), u bilo kojem pravosudnom ili arbitražnom svojstvu u vezi s predmetnim ugovorom. Uz to, prije potpisivanja ugovora o osnivanju DAAB-a, članovi su obvezni pismeno obavijestiti naručitelja, izvođača i ostale članove DAAB-a i svim prošlim, postojećim ili osobnim odnosima s bilo kojim od direktora, službenika ili zaposlenika naručitelja ili izvođača radova, kao i o svim činjenicama ili okolnostima koje bi mogle dovesti u pitanje njihovu neovisnost ili nepristranost.²⁰

Za vrijeme trajanja mandata u DAAB-u, članovi ne smiju prihvatiti konzultantsku ulogu ili započeti pregovore o budućem zaposlenju s bilo kojom od ugovornih strana, osim ako to nije dogovoreno sa svim uključenim stranama. Dodatno, članovima je zabranjeno primanje darova, nagrada, provizija ili bilo kakvih drugih beneficija od strane naručitelja, izvođača ili njihovog osoblja, osim plaćanja koje proizlazi iz ugovora o osnivanju DAAB-a.²¹

Navedene mjere osiguranja nepristranosti i neovisnosti osiguravaju donošenje pravednih, nepristranih i utemeljenih odluka koje su u najboljem interesu svih uključenih strana, bez ikakvog utjecaja vanjskih faktora

²⁰ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

²¹ *ibid*

Sporazum o osnivanju DAAB-a

Sporazum o izbjegavanju/rješavanju sporova, poznat kao "*DAA Agreement*", je tripartitni ugovor koji se sklapa između naručitelja, izvođača radova i člana DAAB-a. Član DAAB-a može biti ili jedini član (*sole member*) ili jedan od tri člana (ili predsjednik) DAAB-a, kako je definirano u sporazumu. Ovim ugovorom formaliziraju se odnosi i obveze svih strana u postupku rješavanja sporova.²²

Predmet sporazuma o osnivanju DAAB-a su opće obveze ugovornih strana i članova DAAB-a, povjerljivost, neovisnost i nepristranost članova DAAB-a, kao i mogućnosti njihove zamjene ili povlačenja, honorari članova DAAB-a, uvjeti plaćanja, trajanje i načini raskida sporazuma te pitanja obeštećenja i jamstava.²³

Sporazum o osnivanju DAAB-a stupa na snagu (*Effective Date*) kada ga potpišu sve relevantne strane. U slučaju DAAB-a s jednim članom, sporazum stupa na snagu kada naručitelj, izvođač radova i član DAAB-a potpišu sporazum; u slučaju DAAB-a s tri člana i kada preostala dva člana potpišu sporazum (ili se smatraju da su potpisali). Nakon stupanja na snagu, jedna ili obje strane trebaju obavijestiti člana DAAB-a da je sporazum na snazi. Ukoliko član DAAB-a ne primi takvu obavijest unutar 182 dana od potpisivanja sporazuma, sporazum postaje nevažećim.²⁴

²² Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

²³ Dispute Board Determination and Recourse to Arbitration: How has the Link between Dispute Board Determination and Arbitration been Clarified in the 2017 FIDIC Conditions of Contract, and in ICC Practice?, Anna-Maria Svinhufvud, Master's thesis, University of Helsinki, Faculty of Law, 2020.

²⁴ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

Imenovanje članovo je osobno i član ne može prenijeti, podugovoriti ili delegirati svoja prava i obveze koje proizlaze iz sporazuma; mora osobno izvršavati sve svoje obveze.²⁵

Ovaj sporazum osigurava da svi aspekti rješavanja sporova budu jasno definirani, što pridonosi stabilnosti i učinkovitosti postupka, te uspostavljanju i održavanju povjerenja među ugovornim stranama.

U slučaju da ugovorne strane ne postignu dogovor o imenovanju članova DAAB-a, "Crvena knjiga" predviđa postupak imenovanja članova od strane treće strane. Ako ugovorne strane ne uspiju dogovoriti imenovanje jedinog člana DAAB-a, ili ako jedna strana ne odabere člana za kojeg bi druga strana trebala dati pristanak ili ako obje strane ne postignu dogovor o imenovanju trećeg člana (koji bi djelovao kao predsjednik), nadležna institucija ili službena osoba navedena u ugovoru, će na zahtjev jedne (ili obje) strane nakon konzultacija, imenovati članove DAAB-a. Takva odluka o imenovanju je konačna i obvezujuća za obje strane. U situacijama kada je potrebna zamjena člana DAAB-a, ako stranke ne postignu dogovor o imenovanju zamjene unutar 42 dana od kada su nastupile okolnosti zbog kojih je potrebna zamjena (npr. odbijanje sudjelovanja izabranog člana, smrt, bolest, davanje ostavke na tu poziciju, i sl.) te ako jedna od strana odbije ili ne uspije potpisati sporazum o DAAB-u s imenovanim članom ili zamjenom unutar 14 dana od zahtjeva druge strane, imenovanje će također biti izvršeno od strane nadležne institucije ili službene osobe.

Vezano za sporazum o osnivanju DAAB-a, nakon što člana ili članove imenuje treća strana, smatrat će se da su sve strane potpisale sporazum o osnivanju i da su preuzele sve obveze iz tog sporazuma. Svaka strana odgovorna je za plaćanje polovine naknade instituciji ili

²⁵ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

službenoj osobi koja je izvršila imenovanje, a plaćanje se provodi prema dogovoru utvrđenom u ugovoru.

"Crvena knjiga" previđa i mogućnost raskida sporazuma o osnivanju DAAB-a s jednim od članova bilo zbog ostavke ili drugih predviđenih razloga. Ukoliko se u trenutku raskida sporazuma, član DAAB-a bavi nekim sporom među ugovornim stranama, tada se rok za donošenje odluke privremeno obustavlja; takva suspenzija roka traje sve dok se ne imenuje zamjenski član, a puni rok za donošenje odluke ponovno počinje teći od datuma imenovanja zamjenskog člana. U slučaju tročlanog DAAB-a koji se u tom trenu ne bavi rješavanjem određenog spora, kada dođe do raskida sporazuma s jednim od članova, preostala dva člana nastavljaju obavljati svoje funkcije u DAAB-u, ali ne smiju provoditi saslušanja niti donositi odluke sve dok se ne imenuje zamjenski član, osim ako se drugačije ne dogovore s ugovornim stranama.

Financiranje DAAB-a

Financiranje DAAB-a je ključno za osiguranje njegove neovisnosti i učinkovitosti. Pravilno strukturirano financiranje osigurava da članovi DAAB-a mogu redovno ispunjavati svoje obveze bez ikakvog pritiska ili sukoba interesa koji bi mogli proizaći iz neadekvatnog financiranja.

"Crvenom knjigom" je predviđeno da članovi DAAB-a primaju dvije glavne vrste naknada: mjesečni i dnevni honorar. Mjesečna naknada obuhvaća naknadu za dostupnost članova za sastanke, posjete gradilište i saslušanja, održavanje dokumentacije o napretku radova te sve uredske troškove. Mjesečna naknada se isplaćuje na kraju svakog mjeseca počevši od zadnjeg dana mjeseca u kojem je sporazum o DAAB-u stupio na snagu do kraja mjeseca u kojem mandat DAAB-a prestaje. Ako mjesečna naknada nije dogovorena, sve navedene obaveze

pokriva dnevna naknada. Dnevna naknada pokriva rad članova DAAB-a po danima rada, uključujući vrijeme provedeno na putovanju, prisustvovanju sastancima, posjetama gradilištu, pripremi i pisanju izvještaja i odluka, te pružanju informacija ili savjeta ugovornim stranama.

Svi troškovi vezani za DAAB, uključujući naknade članovima i sve njihove pokriveno troškove, podijeljeni su jednako između naručitelja i izvođača. U slučaju da stranke ne mogu dogovoriti iznos naknade, nadležno tijelo ili službena osoba navedena u ugovoru može odrediti iznos koji se smatra razumnim, uzimajući u obzir složenost projekta, ali i kvalifikacije članova DAAB-a.

Članovi DAAB-a dostavljaju račune za mjesečnu naknadu i troškove putovanja unaprijed za tromjesečno razdoblje. Računi za dnevne naknade i druge troškove podnose se nakon završenih sastanaka, posjeta gradilištu ili saslušanja. Izvođač je dužan platiti pristigle račune u roku od 28 dana od njihova primitka. Nakon što podmiri račune, izvođač potražuje polovicu iznosa od naručitelja. Ako izvođač ne podmiri troškove članovima DAAB-a u zadanom roku, član DAAB-a može obavijestiti naručitelja, koji je tada dužan odmah izvršiti uplatu članovima DAAB-a, a potom ima pravo potraživati povrat sredstava od izvođača uvećan za sve dodatne troškove nastale u procesu naplate. Ako član DAAB-a ne primi uplatu unutar 56 dana od podnošenja važećeg računa, ima pravo suspendirati svoje usluge nakon obavještanja strana ili podnijeti ostavku na svoju funkciju.²⁶

Nepodmirivanje obveza prema članovima DAAB-a može ozbiljno ugroziti tijek rješavanja sporova, čime se povećava rizik od eskalacije problema i dodatnih troškova za sve ugovorne strane. U interesu obje strane je da budu podmirene sve financijske obveze prema članovima DAAB-a kako bi projekt nesmetano išao svojim tokom.

²⁶ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

Opće obveze člana DAAB-a

Članovi DAAB-a dužni su pridržavati se općih uvjeta ugovora, sporazuma o osnivanju DAAB-a i svih ostalih uvjeta ugovora koji su relevantni za njihove aktivnosti; obavljajući sve svoje obveze u skladu s utvrđenim pravilima i smjernicama. Ne smiju davati savjete naručitelju, izvođaču ili njihovom osoblju u vezi s provedbom ugovora, osim kada je to potrebno za obavljanje aktivnosti DAAB-a.²⁷

Članovi DAAB-a moraju biti dostupni tijekom cijelog trajanja svog mandata, osim u iznimnim okolnostima. Ako do iznimnih okolnosti dođe, član DAAB-a mora bez odgađanja obavijestiti ugovorne strane i ostale članove o iznimnim okolnostima koje onemogućuju njegovu dostupnost.²⁸

Osim osiguranja poštivanja ugovornih obveza i osiguranja vlastite dostupnosti, članovi DAAB-a dužni su se upoznati s ugovorom i tijekom cijelog trajanja mandata biti informirani o izvođenju ugovornih obveza od strane ugovornih strana, lokaciji gradilišta i njegovom okruženju te o napretku radova i svih drugih dijelova projekta koji su vezani uz ugovor. Navedenu obvezu ispunjavaju redovitim posjetama gradilištu, sastancima s ugovornim stranama i proučavanjem relevantnih dokumenata koje zaprime od stranaka. Sve zaprimljene dokumente moraju održavati u ažuriranom radnom dosjeu, u fizičkom ili elektroničkom obliku prema vlastitom izboru.²⁹

Posjeti gradilištu i održavanje redovnih sastanaka su ključni alati za sprječavanje potencijalnih sporova između ugovornih strana. Primarna svrha ovih aktivnosti je omogućiti članovima DAAB-a da se što bolje upoznaju s ugovorom, napretkom radova i okruženjem

²⁷ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

²⁸ *ibid*

²⁹ *ibid*

gradilišta, te da ostanu informirani o svim aktualnim ili potencijalnim pitanjima ili nesuglasticama između stranaka. Redoviti posjeti gradilištu omogućavaju članovima DAAB-a da iz prve ruke prate napredak projekta i odmah identificiraju eventualne probleme, čime se smanjuje mogućnost da nesuglasice prerastu u ozbiljne sporove.

Odmah nakon imenovanja, DAAB-s organizira prvi sastanak s ugovornim stranama na kojem se utvrđuje raspored planiranih sastanaka i posjeta gradilištu. Raspored se kasnije prilagođava u skladu s potrebama projekta i može se mijenjati uz suglasnost svih uključenih strana.

Frekvencija sastanaka mora biti određena na način da je dovoljna za postizanje ciljeva DAAB-a; sastanci se održavaju u intervalima koji nisu duži od 140 dana, dok posjete gradilištu moraju biti organizirane najmanje svakih 70 dana. U slučajevima kada nastupe neplanirani događaji na gradilištu poput prekida radova ili raskida ugovora, DAAB je dužan na pisani zahtjev jedne od strana organizirati hitnu posjetu gradilištu kako bi evaluirao situaciju i pomogao u sprječavanju eskalacije sukoba. Također, u hitnim situacijama, DAAB je obvezan održati sastanak putem telefona ili video konferencije unutar tri dana od primitka zahtjeva jedne od strana, a ako je potrebno i organizirati posjetu gradilištu unutar 14 dana.³⁰

Posjete gradilištu i sastanke koordinira izvođač u suradnji s naručiteljem i inženjerom koji su odgovorni za osiguravanje potrebne sigurnosne opreme (sukladno propisima o zaštiti na radu), sigurnosnih mjera i pružanje prijevoza na gradilištu. Također, izvođač je odgovoran za osiguravanje odgovarajućih prostorija za sastanke i sve potrebne tehničke opreme u slučaju da se sastanci održavaju putem telefonskih ili video konferencija. Po završetku svakog sastanka ili posjete gradilištu DAAB sastavlja izvještaj o provedenim aktivnostima koji se dostavlja svim ugovornim stranama i inženjeru.³¹

³⁰Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

³¹*ibid*

Opisane aktivnosti ključne su za održavanje kontinuirane komunikacije među stranama i omogućuju DAAB-u pravovremeno reagiranje na sve potencijalne nesuglasice, čime se uspješno sprječavaju sporovi koji bi mogli usporiti ili ugroziti uspješan završetak projekta.

Ovlasti DAAB-a

DAAB ima značajne ovlasti koje mu omogućavaju učinkovito izvršavanje svoje funkcije u okviru FIDIC ugovora. Osim ovlasti koje su mu dodijeljene prema općim uvjetima ugovora, sporazumu o osnivanju DAAB-a (*DAA Agreement*) i drugim pravilima, stranke ovlašćuju DAAB da uspostavi procedure za provođenje postoje gradilištu i pružanja neformalne pomoći strankama; to uključuje definiranje koraka koji se trebaju poduzeti prilikom obavljanja tih aktivnosti kao bi se osiguralo da se one obavljaju na učinkovit i transparentan način. DAAB ima ovlast uspostavljanja procedura za donošenje odluka prema uvjetima ugovora; ima pravo definirati i prilagoditi postupke koji će se primijeniti prilikom donošenja odluka kao bi se osigurala pravednost i dosljednost. Također, DAAB može odlučivati o vlastitoj nadležnosti i opsegu bilo kojeg spora koji mu je upućen; u slučaju nesuglasica između stranaka o tome je li određeno pitanje unutar nadležnosti DAAB-a, DAAB ima pravo donijeti konačnu odluku.³²

Stvori li se potreba za time, članovi DAAB-a mogu imenovati jednog ili više stručnjaka (npr. pravne ili tehničke struke) uz suglasnost ugovornih strana. Ova mogućnost osigurava da se u slučaju kompleksnijih projekata (koji često dovode i do kompleksnijih sporova) članovi

³²Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

DAAB-a konzultiraju s više stručnjaka što posljedično dovodi do bolje utemeljenosti odluka.³³

Uz nabrojane ovlasti, DAAB može u vezi s bilo kojim sporom koji mu je upućen odlučiti je li potrebno saslušanje stranaka kako bi se prikupile dodatne informacije ili raspravile važne točke spora. DAAB provodi saslušanja na način koji smatra prikladnim, ne pridržavajući se nikakvih pravila ili postupaka osim onih sadržanih u ugovoru i sporazumu o osnivanju DAAB-a. Fleksibilnost u načinu provođenja saslušanja omogućava prilagodbu postupka specifičnostima svakog pojedinog spora. Svakako, članovi DAAB-a mogu i samostalno prikupljati činjenice i 'istraživati' okolnosti, te pregledati, preispitati ili revidirati bilo koji certifikat, odluku, instrukciju, mišljenje ili odluku inženjera koje su relevantne za spor. Ukoliko se ustanovi potreba DAAB može izmijeniti prethodne odluke ili radnje inženjera.³⁴

U slučaju da se javi potreba za donošenjem privremenih ili konzervatorskih mjera koje su potrebne kako bi se osiguralo poštivanje ugovora ili zaštitili interesi stranaka za vrijeme rješavanja spora, DAAB ih je ovlašten donijeti. Također, DAAB ima mogućnost nastaviti s aktivnostima u odsutnosti stranke koja nakon primitka obavijesti ne postupi u skladu s Općim uvjetima ugovora.³⁵

Sve navedene ovlasti omogućuju DAAB-u da ne samo učinkovito i nepristrano rješava sporove, već i proaktivno upravlja potencijalnim problemima tijekom trajanja projekta. Ovim se osigurava da se svi aspekti ugovora poštuju, a eventualne nesuglasice rješavaju pravodobno.³⁶

³³Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

³⁴ *ibid*

³⁵ *ibid*

³⁶ *ibid*

Donošenje odluke DAAB-a

S obzirom na ključnu ulogu DAAB-a, sprječavanje sporova, strane mogu zajednički zatražiti pomoć ili neformalni sastanak vezan za bilo koje pitanje ili nesuglasicu koja se može pojaviti tijekom izvršenja ugovora. Također, DAAB može samoinicijativno, ako postane svjestan određenog pitanja potaknuti stranke da podnesu takav zahtjev. Ovaj tip neformalne pomoći može se pružiti prilikom bilo kojeg sastanka, posjeta gradilištu ili na drugi način. Odluke koje DAAB donosi u ovoj fazi su neformalne prirode (riječ je prije o preporuci, nego odluci) te ugovorne stranke nisu obvezne postupati po njima. Također, sam DAAB u eventualnom kasnijem odlučivanju nije vezan odlukama koje je donio pri pružanju neformalne pomoći.³⁷

U situacijama kada dođe do spora među strankama, bilo koja strana može uputiti spor DAAB-u, neovisno o tome jesu li prethodno održani neformalni razgovori (moguće je i da su nesuglasice bile takve vrste da mehanizam za sprječavanje sporova nije bio dovoljno učinkovit ili dostatan).³⁸

Spor se upućuje DAAB-u u roku od 42 dana od trenutka kada je stranka izrazila nezadovoljstvo odlukom inženjera³⁹. Ako spor nije upućen DAAB-u unutar navedenog roka, nezadovoljstvo odlukom inženjera se smatra nevažećim. U pismu kojim se spor upućuje DAAB-u, stranka mora jasno navesti sve relevantne informacije i svoje gledište u vezi s predmetnim sporom. Kada je DAAB sastavljen od tri člana, spor se smatra primljenim onog

³⁷ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

³⁸ *ibid*

³⁹ Odluke koje donosi inženjer u ovom kontekstu odnose se na tehničke i proceduralne aspekte ugovora, uključujući npr. interpretaciju ugovornih odredbi. Ako je neka stranka nezadovoljna odlukom inženjera, može uputiti Obavijest o nezadovoljstvu (NOD) u roku od 28 dana nakon primitka odluke. Ova obavijest omogućuje strankama da kasnije preispitaju tu odluku putem DAAB-a ili arbitraže.

trenutka kada ga zaprimi predsjednik DAAB-a. Upućivanje spora DAAB-u zaustavlja tijekom zastarnog roka koji se odnosi na predmetni spor.⁴⁰

Nakon što je spor upućen DAAB-u, obje stranu su dužne bez odgađanja staviti na raspolaganje sve potrebne informacije, omogućiti pristup gradilištu i osigurati odgovarajuće uvjete za obavljanje potrebnih radnji DAAB-a. Ukoliko ugovor već nije raskinut, ugovorne strane su dužne nastaviti s ispunjavanjem svih svojih obveza prema ugovoru.⁴¹

DAAB je dužan donijeti odluku i dostaviti ju ugovornim stranama u roku od 84 dana o primitku spora, ili u nekom drugom roku koji je DAAB ustanovio, a s kojim su se složile obje ugovorne strane.⁴² Odluka mora biti donesena u pisanom obliku, u potpunosti obrazložena, te na njoj mora biti jasno naznačeno da se radi o odluci u sporu. Obje ugovorne strane odluku moraju poštivati odmah po njenom donošenju, nevezano za to hoće li podnijeti Obavijest o nezadovoljstvu (*NOD*). Ako odluka nalaže plaćanje određenog iznosa, taj iznos odmah po donošenju odluke dopijeva na plaćanje, osim ako DAAB ne odluči da je potrebna odgovarajuća sigurnost zbog sumnje da platitelju neće moći biti vraćen taj iznos ukoliko odluka DAAB-a bude poništena u eventualnom arbitražnom postupku (moguće je odrediti određen instrument osiguranja da će iznos biti vraćen).⁴³

Ugovorne strane svoje nezadovoljstvo odlukom mogu izraziti podnošenjem već spomenute Obavijesti o nezadovoljstvu drugoj strani (s kopijom za DAAB i inženjera) u kojoj mora jasno biti naznačeno nezadovoljstvo i svi razlozi za nezadovoljstvo. Obavijest o nezadovoljstvu je moguće podnijeti i ako DAAB ne donese odluku u roku koji je bio određen

⁴⁰ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

⁴¹ *ibid*

⁴² Ako u trenutku donošenja odluke postoji neplaćen račun nekom od članova DAAB-a, DAAB nije dužan donijeti odluku dok svi računi nisu plaćeni.

⁴³ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

za donošenje odluke. Odluka DAAB-a postaje konačna i obvezujuća ako niti jedna od ugovornih strana u roku od 28 dana ne podnese Obavijest o nezadovoljstvu. Moguće je i da ugovorne strane podnesu Obavijest o nezadovoljstvu vezano za samo jedan dio odluke; dio odluke s kojim je ugovorna strana nezadovoljna mora biti jasno naznačen i identificiran, a ostatak odluke postaje konačan i obvezujući.⁴⁴

Nakon podnošenja obavijesti o nezadovoljstvu, obje strane imaju obvezu pokušati riješiti spor 'prijateljskim putem', prije započinjanja arbitražnog postupka. Ovaj oblik nagodbe predviđen je kao obvezan korak kako bi se izbjegli dodatni troškovi i produljenje trajanja postupka. Ako stranke ne postignu nagodbu, bilo koja strana može započeti arbitražni postupak nakon isteka 28 dana od dana podnošenja Obavijesti o nezadovoljstvu, čak i ako nisu učinjeni pokušaji za prijateljsko rješenje spora.⁴⁵

U slučaju da spor nije riješen putem prijateljske nagodbe i odluka DAAB-a nije postala konačna i obvezujuća, spor se može konačno riješiti putem međunarodne arbitraže. Arbitraža se provodi prema pravilima Međunarodne trgovačke komore (*ICC*). Arbitražni sud ima ovlasti pregledati i revidirati bilo koju odluku DAAB-a, osim onih koje su konačne i obvezujuće⁴⁶

Arbitraža može započeti prije ili nakon završetka radova na projektu. Važno je napomenuti da činjenica pokretanja arbitražnog postupka ne mijenja obveze ugovornih stranaka, inženjera ili DAAB-a koje proizlaze iz ugovora i koje su na snazi tijekom izvođenja radova. Nadalje, niti jedna ugovorna strana nije ograničena u postupku pred arbitražnim sudom na one dokaze ili argumente koje su iznosili u postupku rješavanja spora pred DAAB-om, niti su ograničeni na razloge nezadovoljstva koje su navedene u Obavijesti o nezadovoljstvu. Svaka odluka

⁴⁴ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

⁴⁵ *Ibid*

⁴⁶ *ibid*

DAAB-a biti će prihvaćena kao dokaz u arbitraži, ali arbitražni sud ima punu diskreciju odlučiti o težini i relevantnosti te odluke.⁴⁷

Nepostupanje prema odluci DAAB-a

Nepostupanje prema konačnoj i obvezujućoj odluci DAAB-a ima određene pravne posljedice. U slučaju da jedna od strana ne postupi u skladu s odlukom DAAB-a, druga strana ima pravo, ne dovodeći u pitanje druga prava koja može imati, izravno uputiti taj propust na arbitražu. Ako je do arbitraže došlo zbog nepostupanja jedne od ugovornih strana prema odluci DAAB-a, na tu arbitražu se ne primjenjuju pravila o pribavljanju odluke DAAB-a i pokušaja sklapanja prijateljske nagodbe.⁴⁸

Arbitražni sud koji se osniva iz razloga navedenog u ovom poglavlju ima ovlast putem sažetog ili drugog ubrzanog postupka narediti izvršenje odluke DAAB-a bilo kroz privremenu mjeru ili presudu, ovisno o primjenjivom pravu ili na drugi odgovarajući način. U slučaju obvezujuće, ali ne i konačne i obvezujuće odluke DAAB-a, takva privremena mjera ili presuda biti će podložna izričitoj rezervi da su prava stranaka u vezi s meritumom spora rezervirana do donošenja konačne arbitražne odluke.⁴⁹

Svaka privremena mjera ili presuda koja provodi odluku DAAB-a koja nije ispoštovana može uključivati nalog ili presudu o naknadi štete ili nekom drugom obliku naknade. Na ovaj način se osigurava da se odluke DAAB-a provode na odgovarajući način, čak i kada jedna od ugovornih strana pokušava izbjeći njihovo izvršenje.⁵⁰ Mogućnost da se izravno započne

⁴⁷ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction (Red Book), 2017.

⁴⁸ *ibid*

⁴⁹ *ibid*

⁵⁰ *ibid*

arbitražni postupak u slučaju nepoštivanja odluke DAAB-a, pruža snažan mehanizam za osiguranje izvršenja odluka i zaštitu prava stranaka tijekom izvođenja projekta.

Glavni preduvjeti uspjeha DAAB-a u sprječavanju sporova

Uspjeh u sprječavanju sporova unutar građevinskih projekata i u okviru rada DAAB-a ovisi o nekoliko ključnih čimbenika koje je važno uzeti u obzir pri odabiru i implementaciji strategije za svaki pojedini ugovor (građevinski projekt). Dobro uvođenje i balansiranje svih ključnih čimbenika je od velikog značaja za uspješnost izvršavanja dužnosti DAAB-a i u konačnici ostvarivanja njegove temeljne svrhe, a to je sprječavanje sporova.

Jedan od temeljnih preduvjeta za uspješno sprječavanje sporova je uspostava povjerenja u DAAB i njegovo neovisno djelovanje⁵¹. Povjerenje omogućava strankama da se osjećaju sigurnima u nepristranost i profesionalizam odbora te se samim time povećava njihova spremnost za suradnju. Jedan od alata uspostave povjerenja u rad DAAB-a može biti i informiranje ugovornih strana o neformalnim tehnikama i postupcima za rješavanje nesporazuma kojima se izbjegavaju sporovi već na uvodnom sastanku koji DAAB po svome osnivanju organizira s ugovornim stranama⁵²

Posvećenost ugovornih strana procesu izbjegavanja i rješavanja sporova⁵³ je također od ključne važnosti. Daleko je veća šansa uspjeha cijelog mehanizma koji DAAB predstavlja ako su stranke spremne aktivno komunicirati i surađivati s DAAB-om. Stranke svoju spremnost na suradnju mogu iskazati i postavljanjem neformalnih pitanja DAAB-u,

⁵¹ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

⁵² Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Conditions of Contract for Construction (Red Book)*, 2017.

⁵³ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

traženjem pojašnjenja, sastanaka i sl. Na posvećenost ugovornih strana se direktno nadovezuje otvorena i konstruktivna komunikacija između odbora i stranaka⁵⁴. Redoviti dijalog između DAAB-a i ugovornih strana, kao što je već navedeno, omogućava pravovremeno prepoznavanje potencijalnih problema, nesuglasica ili sukoba i njihovo rješavanje prije nego što se razviju u ozbiljnije sukobe (sporove).

Uspjeh DAAB-a u sprječavanju sporova uvelike ovisi o stručnosti i iskustvu njegovih članova, pa su tako integritet, znanje, radna etika i kvalifikacije⁵⁵ ključne osobine koje bi članovi DAAB-a trebali imati. Sve navedeno je presudno da bi članovi mogli objektivno procjenjivati situacije koje nastupe i ponuditi pravovremena rješenja ugovornim stranama. Kombiniranje navedenih osobina s proaktivnim pristupom DAAB-a⁵⁶ omogućuje brzo i učinkovito djelovanje u trenucima kada je važno spriječiti razvoj nesuglasica u ozbiljne sporove. Također, relevantno znanje i iskustvo⁵⁷ stavlja članova DAAB-a u poziciju 'autoriteta' što olakšava da ugovorne strane prihvate savjete i odluke DAAB-a.

Svakako, bitno je da sve ugovorne strane (uključujući i članove DAAB-a) djeluju u dobroj vjeri, bez skrivenih namjera ili negativnog stava⁵⁸. Iskrenost i transparentnost svih strana na sastancima, obilascima gradilišta, pri dostavljanju dokumentacije i iznošenju svojih stavova izrazito je bitna kako bi se nesuglasice što lakše prepoznale i prevenirale. DAAB bi se trebao postaviti kao jedan od sudionika u projektu, te kroz ovaj tip otvorene suradnje prezentirati ugovornim stranama da odluke koje donosi su u 'najboljem interesu projekta'⁵⁹

⁵⁴ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

⁵⁵ *ibid*

⁵⁶ *ibid*

⁵⁷ *ibid*

⁵⁸ *ibid*

⁵⁹ *ibid*

Ako se ispune svi dosad navedeni faktori uspješnosti, omogućava se kreiranje i usvajanje ranih mehanizama upozoravanja od strane stranaka⁶⁰. To podrazumijeva da ugovorne strane redovito analiziraju i rade izvještaje napretka projekta koje zatim mogu razmjenjivati međusobno i/ili s DAAB-om. Takvi izvještaji uvelike mogu olakšati prepoznavanje potencijalnih sporova dok su oni u što ranijoj fazi.

Kada se ispune svi navedeni preduvjeti uspjeha, važno je istaknuti da je prevencija sporova najefikasnija kada se odvija na samom gradilištu prilikom redovitih posjeta ili sastanaka. U tim trenucima prisutni su svi relevantni predstavnici ugovornih strana, te bi DAAB trebao biti proaktivan u poticanju ugovornih strana da zajednički zatraže njegovo mišljenje ili neformalnu pomoć.⁶¹

Glavne prepreke uspješnom sprječavanju sporova

Unatoč mnogobrojnim prednostima koje donosi proaktivno sprječavanje sporova, postoje značajne prepreke koje mogu ometati uspjeh provedbe tog procesa.

Mnoga poduzeća koja u okviru ugovora djeluju kao ugovorne strane imaju ustaljene unutarnje procedure koje često onemogućuju postizanje dogovora ili priznanje sporova; te procedure su često rezultat strogih unutar organizacijskih pravila koje značajno ograničavaju fleksibilnost poduzeća kao ugovorne strane. Također, često organizacije vrše određen pritisak na svoje timove da ostvare financijske rezultate, što može dovesti do toga da jedna od ugovornih strana (ili obje) odbijaju kompromise ili priznavanje da je uopće došlo do spora kako bi se izbjegle dodatne financijske obveze. Situacije u kojima su ugovorne strane čvrsto

⁶⁰ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

⁶¹ *ibid*

ukopane u svoje stavove i odbijaju biti fleksibilne iz bilo kojeg od navedenih razloga značajno otežavaju postizanje sporazuma i rješavanje sporova⁶²

Članovi DAAB-a i/ili ugovorno strane su ponekad (unatoč dogovorenim mehanizmima definiranim samim ugovorom ili sporazumom o osnivanju DAAB-a) nedostupni za rasprave ili donošenje odluka u ključnim trenucima što može potpuno onemogućiti sprječavanje i rješavanje nastalih sporova. Također, kod ugovornih strana često postoji nedostatak svijesti o prednostima sprječavanja sporova i percepcija da je DAAB još samo jedan nepotrební trošak mogu doprinijeti njihovoj nesuradljivosti ili nedostupnosti.⁶³

Problem koji je svakako važno istaknuti je kultura parničenja koja egzistira u određenim jurisdikcijama; ona može potaknuti ugovorne strane da preferiraju rješavanje sporova u sudskim ili arbitražnim postupcima umjesto mehanizama mirnog rješavanja sporova, što samo po sebi utječe na manjak volje za suradnjom, a time i značajno povećava rizik od neuspjeha prevencije sporova kroz DAAB.⁶⁴

⁶² Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

⁶³ *ibid*

⁶⁴ *ibid*

Zaključak

Dispute Avoidance and Adjudication Bord predstavlja ključni mehanizam unutar FIDIC ugovora za sprječavanje i rješavanje sporova u međunarodnim građevinskim projektima.

Kroz povijesni pregleda razvoja DAAB-a iz DAB-a jasno je da je FIDIC prepoznao važnost ne samo u rješavanju nastalih sporova već i u prevenciji što se očitovalo osnivanjem i primjenom DAAB-a.

DAAB ne samo da reagira na već postojeće sporove, nego aktivno radi na njihovoj prevenciji putem kontinuiranog praćenja projekta, rane intervencije i redovite komunikacije sa ugovornim stranama. Ovaj proaktivan pristup pridonosi smanjenju troškova, izbjegavanju skupih i dugotrajnih arbitražnih postupaka te ubrzanju realizacije projekta.

Unatoč postojanju značajnih prednosti u primjenu DAAB-a, ne treba zanemariti ni izazove i prepreke s kojima se ovaj mehanizam suočava. Razni unutar organizacijski pritisci, nedostatak svijesti kod ugovornih strana o svim prednostima koje im DAAB donosi i ustaljena kultura parničenja u određenim jurisdikcijama mogu ozbiljno ugroziti učinkovitost ovog tijela. Međutim, uz pravilno implementirane strategije i podršku svih uključenih strana, DAAB može značajno doprinijeti uspjehu građevinskih projekata.

Zaključno DAAB predstavlja evoluciju u upravljanju građevinskim projektima, predstavljajući sofisticiran mehanizam za prevenciju i rješavanje sporova. Uloga DAAB-a u budućnosti građevinskog sektora će nesumnjivo rasti u skladu s povećanjem složenosti građevinskih projekata i utjecajima globalizacije.

Popis literature

Knjige:

1. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer (Red Book), 2017.
2. The Guide to Construction Arbitration, 33. izdanje, Stavros Brekoulakis, David Brynmor Thomas QC (ur.), Law Business Research, 2019.
3. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Plant and Design-Build (Yellow Book), 2017.
4. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects (Silver Book), 2017.
5. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Conditions of Contract for Design, Build and Operate Projects (Gold Book), 2008.
6. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), Short Form of Contract (Green Book), 2021.
7. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC), *Practice Note on Dispute Avoidance*, 2023.

Stručni članci i diplomski radovi:

1. "A look at the Engineer's Role in Modern FIDIC Contracts", Jinoy P. Xief, 2024. godine
2. "*Demystifying Dispute Resolution Boards: DAB vs. DAAB*", Fahmi Abbassi, 2023. godine
3. "What to Expect from Your FIDIC Dispute Adjudication Board Members", Jan Bouckaert, 29. travnja 2018.
4. "Dispute Board Determination and Recourse to Arbitration: How has the Link between Dispute Board Determination and Arbitration been Clarified in the 2017 FIDIC Conditions of Contract, and in ICC Practice?", Anna-Maria Svinhufvud, Master's thesis, University of Helsinki, Faculty of Law, 2020.

Mrežni izvori:

<https://www.fidic.org/history>, datum pristupa stranici 10.08.2024.

